

Stawaj, rozswětluj so!

Stawaj, rozswětluj so, přetož twoje swětło přińdže a krasnosć Knjeza schadža nad tobu.

Přetož hlej, čěmnosć přikrywa zemju a čma ludži, ale nad tobu schadža Knjez, a jeho krasnosć zjewi so nad tobu.

Jez 60,1–2

Što by było, hdyž bychy pastyrjo w hodownej nocy cyle jednorje sedžo wostali, po tym zo běchu poselstwo jandželow slyšeli? Snano bychy radšo dale spali, zo bychy přichodny dzeń zaso wuspani do džěła byli. Nichtó njemóht jim to za zło brać!

Što by było, hdyž bychy tři mudri w rańšim kraju wostali, po tym zo běchu tamnu wosebitu hwězdu na njebju wuhladali? Snadž dokelž bychy mēnjenja byli, zo su na swych městnach tak njeparujomni, zo njemóža so na žadyn pad na pućowanje podać.

Što by skónčnje bylo, hdyž bychy tež Jezusowi wučomnicy po jeho zrowastanjenju a do njebjes spēcu cyle jednorje doma w Galilejskej wostali? Bychu snadž radšo

dale jako rybarjo džěłali, dokelž by so jim naslědnistwo Jezusa přestrašne zdało.

To pak su cyle njetrjebawše prašenja: Wěmy wšitcy, zo su so hinak rozsudžili. Wučomnicy su so hnydom na puć podali, zo bychy dobre poselstwo do swěta njesli. A tež wo pastyrjach a wo třoch mudrych z rańšeho kraja smy w poslednich dnjach zaso slyšeli. Pastyrjo, tři mudri a tež Jezusowi wučomnicy njejsu sedžo wostali – woni wšitcy su so hnydom na puć podali. Njejsu docyła hinak jednac móhli, po tym zo běchu žiweho Boha tak jasnje dožiwili, kiž bě so jim jako džěčo w žlobiku a pozdžišo jako muž na křižu pokazał.

„Stawaj, rozswětluj so, přetož twoje swětło přińdže a krasnosć Knjeza schadža nad tobu. Přetož hlej, čěmnosć přikrywa zemju a čma ludži, ale nad tobu schadža Knjez, a jeho krasnosć zjewi so nad tobu.“

Wjele lětstotkow do Jezusa je profet Jezajata tute słowa prajił. Profet bě žiwy w času, hdyž běše chětro mało widžec wot krasnosće Boha. Israelski lud čerpješe wulke horjo a hórku bědu. Nadžija, zo so na tym něšto změni, bě snadna. Jezajata pak

hlada do přichoda a rozprawja wo času, hdyž budžetaj Boža krasnosć a móc nic je-nož israelskemu ludej, ale cytemu swětej znatej. Žadyn čłowjek njewostanje na tutym dnju doma. Wšitcy stanu a podadža so na puć, zo bychy do Jerusalema pućowali a so tam k žiwemu Bohu modlili a jemu hołdowali. Tak připowědži profet.

„Stawaj, rozswětluj so!“ To je sylne napominanje na nas wšěch. Njetrjebamy tak daleko pućować kaž mudri z rańšeho kraja. Njedyrbimy hač do Jerusalema hić abo do Betlehema. Přetož Bóh je přez Jezom Chrysta k nam přišoł. Wšudžom na swěće móžemy so k njemu modlić a jemu hołdować. Ale sedžo wostać – to njesměmy sej dowolić, po tym zo bě Bóh tajke wulke a rjane swětło do tuteho swěta a do mojeho žiwjenja přinješ. Bože swětło je sylna móc tež w čmowym času a w zašmjatanym swěće – to je Jezajata wěšćić. Přez Jezusowy narod bu to skónčnje woprawdžitosć.

Mamy podžěl na tutym swětle a na tutym wjeselu. Tuž mamy nadawk, tute wjesołe poselstwo tež druhim dale dawać: Rozswětluj so, stawaj! **Krystof Rummel**

Ptački picować ...

Lube džěci, hačrunjež wot hód hišće wjele časa zašlo njeje, směmy so we Łužicy hižo na přichodny swjeden wjeselić. Sće zawě-

sće zhódali, zo měnju ptači kwas. Za mnje je tutón swjeden něšto wosebiteho, nic jenož, dokelž směmy něšto słódkeho wočakować, hdyž talerk won stajimy. Słódkich wěcow mamoj mjenujcy ze swojej sotru hišće z hodowneho časa nadosć.

Wěm pak wot mojih kuzenow, zo tajki swjeden wšudžom nimaja abo zwonka našeje Łužicy scyła njeznaja.

Maminka bě nam rjekła, zo so ptački na ptačim kwasu pola nas z tajkimi słódkimi darami za to podžakuja, zo jim přez zymu picu dawamy.

Snadž sće tež hižo raz tajkele małe rynki abo kulki widželi, kiž na štomach abo kerkach wisaja a w kotrychž je pica za ptački. Někotři maja tež ptaču chěžku, do kotrejež sej ptački po zornjatka přileća. Tajku chěžku je sej na přikład naša prawowka před kuchinske wokno stajiła. Tam knježi husto hołk a tołk mjez małymi a wjetšimi ptačkami, zo móžeš so jenož smjeć. Prawowka mjenuje je husto swoje „ptače kino“, nad kotrymž so wona raduje, hdyž při wobjedze z woknom hlada.

Samo wulku hromadu kastanijow, kotrež běchmy nazymu nazběrali, smy z nantom k hajnikej dowjezli, dokelž chce tón z nimi džiwiznu picować. A tola so prašam, čehodla sej ludžo tajku prócu činja, zo by-

chu zwěrjatam něšto k žraću dali. Hewak so zwěrjata na polach a w lěsach tola tež same staraja a so zežiwja. By však chětro wulka próca była za to, zo jónu wob lěto słódko dar dóstanjemy. Wězo sym so hnydom našeje prawowki prašała.

Wona je mi rozkładła, zo bychy sej ptački zwjetša tež same něšto k dypotanju namakali. Jenož w jara krutych a dołhich zymach, w kotrychž sněh přez wjele tydzenow wšo zakrywa, njebychu ptački bjez čłowjeka dosć měli. A tež radosć nad ptačinu (jeje „ptače kino“) njeje našej prawowce hlowna přičina picować. Wo wjele wažnišo je, zo mamy my čłowjekojo zamołwitosć za našu přirodu.

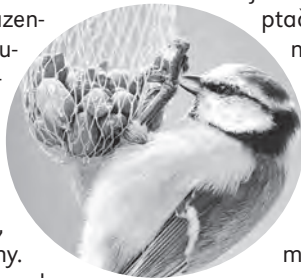
Sprawdu prajene, njejsym móhta tak prawje rjec, što to je, tajka zamołwitosć. Wěm, zo maminka druhdy praji, zo sym za swoje rukajcy sama zamołwita, zo njebych je w šuli zabyła. Tuž rěka zamołwitosć drje tajke něšto kaž kedžbowanje na něšto abo někoho. Potajkim maja ludžo na přirodu – na rostliny, štomy a zwěrjata – kedžbować. Prawowka praji, zo k temu słuša, zo žane wotpadki do lěsa nječisnjemy, zo bjez nuzy žane rostliny njeskóncujemy a tež, zo zwěrjatam něšto dobrego činimy.

Bóh tón knjez je nam čłowjekam zemju ze wšěmi stworjenjemi daril, nic zo bychmy ju skóncowali, ale ju hladali a zdžerželi. A hdyž móžu ja z někotrymi zornjatkami při tym pomhać, je to tola rjenje ...

Waša Mina

Měrcin Bałcař

Foto: pixabay

Žohnowane a strowe
nowe lěto 2023

preje wšitkim čitarjam,
dopisowarjam a dobroćelam
časopisa ewangelskich Serbow

redaktorka Pomhaj Bóh

Nowolětny koncert

Tradicionalny wosebity koncert na spočatku noweho lěta wuhotuje z Barta pochadźaca pianistka Heidemarja Wiesnerec sobotu, 21. januara, w 19.30 hodž. w Budyskim Serbskim muzeju. Z nej hudža Christina Bylow, Mark Chaet a Peter Jarchow. Zaklinča prapředstajenja serbskich komponistow Feliksa Brojera, Jana Cyža, Sebastiana Elikowski-Winklera, Ulricha Pogody, Petera Wittiga a Lukaša Čorliča, wobrubjene wot twórbow Bacha, Beethovena, Glinki, Grandvala, Kobjele, Krawca a Rawpa. Dwurěčnu moderaciju změje Gregor Kliem. Zastup plaći 12 eurow, potušenje 10 eurow.

Pjatk, 20. januara, wotměje so koncert w 19.30 hodž. we Wumělstwowej hali w Choćebuzu a njedzelu, 22. januara, w 16.00 hodž. na žurli hroda we Wojerecach.

Kemše z hudźbu Kocora

Wječorne kemše njedzelu, 29. januara, we wosadnym domje Pětrskeje wosady w Budyšnje wobrubni hudźbnje dujerska skupina Consonare pod nawodom Evelyn Fiebiger. Zaklinča wujimki z Kocoroweho oratorija „Zyma“ a choralowe sadžby Kocoroweho wučerja K. E. Heringa. Začatk je we 18.00 hodž.

Wosebite zarjadowanja 2023

21.01. sobota

9.30 sobustawska zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Hodžiju na kantoraće

25.02. sobota

14.00 wopomnenske zarjadowanje za fararja Jana Křižana w Hodžiju w kantoraće

14.–16.04. wot pjatka do njedzele

Serbski ewangelski kónc tydženja w Hainwalde

10./11.06. sobotu a njedzelu

Serbski ewangelski cyrkwinski džen w Slepom

31.10. reformaciski swjeden

14.00 hlowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa

„Hody jědu!“ při farje w Bukecach

Zhromadny adwentny program NSLDž a SLA „Hody jědu!“ wotmě so pjatk, 16. decembra, nawječor na farskim dworje w Bukecach. Mobilny adwentny kalender přiwabi 115 wopytowarjow. Chór Budyšin zarjadowanje z krótkim programom wobrubni. Hromadže zaspěwachu sej wšitcy „Po wšěch krajach zwony zwonja“ a „Přadla je Marja kudžaťku“. Serbske ewangelske towarstwo a Bukečanska wosada běštej so hižo w lěcu jako přenjeje za džiwadło pod hołym njebjom přizjewioj.

Foto: Mato Krygař

„Nětk swjećimy zaso luby adwent ...“

Na adwentničce nowe džěćace a młodžinske spěwarske „Zernička“ zjawnosći přepodate

Čas čakanja bě skónčnje nimo. Po derje wopytanych serbskich kemšach druhu adwentnu njedželu w Budyskej Michałskej cyrkwi předstajijstaj Serbski superintendent Krystof Rummel z Hodźija a wosadna fararka Jadwiga Malinkowa ze Slepoho na tradicionalnej adwentničce na farje nowe spěwarske za džěći a młodostnych. Spodobnu 164-stronsku knihu ze schowanej spiralneje wjazbu stej Serbske ewangeliske towarstwo a Serbski wosadny zwjazk wudałoj. Projekt je so wot Załožby za serbski lud, Ewangeliskeje cyrkwe Berlin-Brandenburska-šleska Hornja Łužica a wot mnoho darićel(k)ow spěchowal.

Tójšto awtorow, komponistow a přeložerjow je do knihi z rjanym titulom „Zernička“ přinošowala. Hižo znate spěwy su wozjewjene a nowe su so z němčiny, jendželšćiny a pólsćiny přeložili. Tež rjany wuběr Taizé-spěwow je so do knihi zapřijał. Znata wuměłca Jutta Mirtschin z Berlina je ju ilustrowala. Nimo kěrlušow su tež modlitwy za džěći wozjewjene.

Redakciska skupina měješe ruce poľnej džěla. Jej přislušachu wote všeho spočatka Janina Krygarjowa (Wuježk), Jadwiga Malinkowa (Slepo), Christiana Piniekowa (Choćebuz) a Gunnar Krawc (Šwikawa). Pozdžišo přidružichu so Krystof Rummel a Diana Paścyna (Hodžij) kaž tež Měrćin Wirth a Marka Maćijowa (Budyšin).

Prěnje ideje za projekt sahaja do lěta 2018. Wuběr a rjadowanje kěrlušow, organizowanje přeložkow, fachowa porada, wobstaranje prawow, sadźba, džělo z ilustratoru a čišć knihi a wosredź všeho koronapandemija, to běchu měžniki w džěle redakcije. Njedželu, 4. decembra, staj nětk sup. Rummel a fararka Malinkowa přitom-

Wšěm na wudaću „Zernički“ wobdžělenym wupraji so džak. Z nich běchu na adwentničce přitomni (wot lěwa): Bianka Wjeńcyna, Gunnar Krawc, Měrćin Wirth, Christiana Piniekowa, Jan Malink, Měrko Šoľta, Chrysta Meškankowa, Marka Maćijowa, Janina Krygarjowa, Jadwiga Malinkowa a Diana Paścyna.

nym sobuskutkowacym přenje eksemplary přepodaťoj a so jim za wšu naložowanu prócu džakowaloj.

Adwentničku zahajijstaj Rejzka a Leńka Maćijec z hodownym spěwom, zahratym na klawěrje a pišćalce. Po kofejpicu a bjesadze stejachu nowe spěwarske w srjedžišću. Kniha je so hnydom wužiwała. Hit běše „Štó stwori frinkolace hwězdy“. Marta a Helena Malinkec z Rakec hraješćej na pišćalce a samo spěwanje někotrych spěwow přewodžešćej. Na poľsta přitomnych, mjeznimi wjele džěći, sej mócnje zaspěwa a tež hnydom kanon „Bratře Jano“ zmišćrowa.

Na prašenje šulerja, što poprawom

„zernička“ rěka, zhonichu přitomni, zo je to hwězda, kiž swěći rano při switanju abo wječor při čmičkanju. Dwaj wotčišćanej spěwaj so na zerničku počahujetaj. Hwězda je na titulnej stronje knižki zwobraznjena. „Zernička“ rěkaše něhdy tež serbski nabožny časopis a pozdžišo serbske towarstwo w Lichanju.

Nowe spěwarske za džěći a młodostnych móžeće sej za 11,90 euro w Smolerjec kniharni w Budyšinje a w Klóšterskim wobchodze w Pančicach-Kukowje kupić abo sej je pola Serbskeho ewangeliskeho towarstwa a Serbskeho wosadneho zwjazka skazać.

Marka Maćijowa

Nowu „Zerničku“ předstajichu druhemu adwenta na adwentničce na Michałskej farje.

Při spěwanju a hudženju z nowych spěwarskich mějachu džěći kaž dorosćeni swoje wjeselo. Samo rejować so k spěwam hodžeše.

Fota: Jürgen Maćij

Knižna premjera w Slepjanskej cyrkwi

Srjedu, 7. decembra, přichwata wjace hač 80 ludźi do Slepjanskeje cyrkwe, zo by premjeru kniha „Ho zachopjonku jo było to słowo – Slepjański rozprajak. Schleifer Sprachführer“ dožiwiło.

Wědomostnikaj Juliana Kaulfürstowa a Simon Blum staj w zaštych lětach konwersacisku knihu kaž tež gramatiku Slepjanskeje narěče zestajtoj. Hódnotne žórto a stajnje k pomocy bě jimaj při tym ze swojimi znajomosćemi serbskeje rěče 89lětny Hanzo Mrózk z Trjebina.

Wotměnjacu a lóštnu lawdaciju přewza na knižnym předstajenju Fabian Kaulfürst. Pokaza na rjad dalšich ludźi, kiž běchu na zwoprawdženju kniha wobželeni. Hartmut Hantscho wot towarstwa Kólesko je wobzahowe čezišća sobu koncipował kaž tež třebne pjenjezy za čišć wobstarat. Gerald Schön bě zamołwity za spodobne wuhotowanje kniha a jeje sadžbu. Bjez wuskich zwiskow k Serbskemu institutej a Sakske mu ministerstwu za wědomosć, kulturu a turizm njeby so publikacija w tutym wobjimje zwoprawdźić móhla. Kniha wopřija wjac hač 340 stronow a stwori z tym zakład za nawuknjenje a wužiwanje Slepjan-

skeje narěče. Zdobom poda dohlad do Slepjanskeho cyrkwinskeho a kulturneho žiwjenja, wšako so w njej tež spěwy, rymy, recepty a hódančka namakaja. Tak předstajenje nowa kniha nazornje rěč a holanske žiwjenje w Slepjanskej wosadze.

Předstajenje kniha bě swjatočnje wob-

rubjene ze spěwami a kěrlušemi wokalneho ansambla Kólesko, tak zo dóstachu wopytwarjo wječorka žiwy začišć wo serbskim žiwjenju w Slepom. Njeh so nowa kniha prawje wjele wužiwa a k wozrodženju Slepjanskeje narěče přinošuje!

Jadwiga Malinkowa

Juliana Kaulfürstowa a Simon Blum staj knihu wo Slepjanskej narěči spisaloj. Ze swojimi rěčnymi znajomosćemi bě jimaj při tym pomocny Hanzo Mrózk. Foto: Hanka Šěnc

Hdyž džěćetko přindže, knježi čišina

W Slepom je z tradiciju, zo wotměje so 1. adwenta serbske wosadne popoždne. Tež lětsa wočakowachmy na nim džěćetko ze swojimaj přewodnicomaj. Před tym spěwachmy adwentne spěwy, slyšachmy nutrnosć fararki Jadwigi Malinkoweje a dachmy sej wosušk a poprjančki zesłodžeć.

Připowědžene wot zwónčka džěćetko zastupi. Mjeztym zo so trójce do křižnych směrow pokloni, zaspěwachmy tradicio-

nalny spěw „Kužde lěto zasej“. Potom bě čicho w rumnosći. Džěćetko kóždoho trójce po licomaj pomajkny a jemu žiwjenski prut na lěwe ramjo položi. K temu přewodnica kóždemu maličkosć přepoda. Někotremužkuli stejachu při tym sylzy we wočomaj, dopomnjenki na džěćatstwo so w duši zbudžachu. Tak skradžu kaž bě přišto, džěćetko z přewodnicomaj zaso woteńdže.

Tež fararka Malinkowa bě Slepjanske džěćetko sobu přinjesla, klanku, kotruž bě

jej Edit Pjenkowa dariła. Rěčachmy wo wuznamje džěćetka a wo wosebitosći jeho módreje sekle. Farar Handrik bě ju džěćetku w přemim powójnskim adwence 1918 přityknył a džěćetko z Božim žohnowanjom ludžom do domu póstal. Tutón naložk je fararka Ulrike Menzel 1999 zaso wožiwiła. Z teho časa so Slepjanskemu džěćetku kóžde lěto módra sekla přityknje.

Rjenje so potom bjesadowaše. Nadobo běchmy při wjedrje. Diana Fryčec-Grimmigowa powědaše wo diskusiji z wjedrowymi ekspertami, kotřiž teoretisce wo zažnišim rozkčěwje sněhowkow diskutowachu. „Čehodla wostanjeće při teoriji? Prašejće so tola Hanza Mrózka“. Wona pola njeho zawoni a zhoni, zo bě sej wón hižo wot 1950 zapiski wo wjedrje a přirodže činił. Tak móžeše zwěsćić, zo sněhowki nětko hižo měsacaj prjedy swoje přenje kćenja pokazaja.

Hišće bóle hnuty bě Hanzo Mrózk, hdyž fararka Malinkowa na jeho wnučka Simona Bluma spomni. Wón je sobuawtor noweje kniha, kotraž so něšto dnjow pozdžišo w Slepjanskej cyrkwi zjawnosći předstaj. Wo nastaću kniha Simon Blum powědaše, zo je wot spočatnje předwidžanych 80 na nětko wjac hač 300 stron rozlězla.

Bě to informatiwny, poradženy a spomónjny 1. adwent. **Manfred Hermaš**

Džěćetko z přewodnicomaj wopyta 1. adwenta zhromadženych na serbskim wosadnym popoždnu w Slepom. Foto: Diana Fryčec-Grimmigowa

Žiwy adwent z ukrainskim wječorom

Z naléca sem je wjace hač 120 ukrainskich swójbow do Rakec přichahnyło. Přewažnje su to maćerje ze swojimi džěćimi abo generacija džědow a wowkow. Mnozy z nich pochadžeja z wuchodneje Ukrainy, tam hdžež je so w poslednich měsacach najsylnišo wojowało.

Wot jutrow přepróšuje Rakečanska wosada ukrainskich čekancow kóždy pjatk na snědaň do farskeje bróžnje. Annemarie Simonowa z Trupina tute zetkanja z wjele prócu přihotuje a ukrainske swójby tež we wšědnym dnju z wutrobitym angažementom přewodža. W běhu krótkeho časa sta so Rakečanska fara za mnohich Ukrainčanow z wažnym zetkawanišćom. Tak wudželeše so tu w nalěcu prawidłownje chlěb. Nětko swjeća so tu kóždy njedzelu popołdnju ukrainske kemše, wotydzjenja pak zetkawaja so prawidłownje k modlitwje abo młodžinskej hodžinje. Nimo teho přiřdu nowi wobydlerjo Rakec husto na faru, zo

bychu sej tu něšto kopěrowali abo někajke formulary wučišćeli. Mnozy wosadni nowym wobydlerjam Rakec w naležnosćach wšědneho dnja pomhaja, hač su to lékařske wopyty, organizacija šule, přistup k řečnym kursam a njeličomne prašenja dokoławokoto němskeje běrokratije

Po lětomaj přestawki swjećachmy lětsa w Rakečanskej wosadze zaso žiwy adwent. Kóždy wječor přepróša druha swójba abo wosadny kružk na dohodowne zetkanje. Sobotu, 10. hodownika, prošachu Ukrainčenjo do farskeje bróžnje. Jako hosćo běchu přišli, džensa pak su hosćiceljo, kaž powita nas Ludmila, agilna a stajnje wjesoła wowka. Přihtowali běchu bohату wječer ze wšelakimi ukrainskimi chlěšćenkami. Adwent jako wosebity rěčny čas doma njeznaja, hody same swjeća po prawoslawnym wašnju hakle 6. a 7. januara.

Po wječeri zaspěwachu swojim hosćom najprjedy wšelake ukrainske pěsnje, po tym

pak wšitcy hromadže spěwachu. Rakečanski serbsko-němski spěwnik, kiž bě wosada w lěće 2021 wudała, bě tu z wulkej pomocu. Mnozy Ukrainčenjo wšak hišće mało němsce rozumja, serbsčina je jim husto bliže. Mócnje tuž serbsko-němske dohodowne a hodowne kěrluše zaklinčachu a njebě hižo wažne, hač je maćerna řeč ukrainsčina, ruščina, serbsčina abo němčina. Njewosta pak jenož při kěrlušach, bórze so tež ukrainsko-ruske ludowe spěwy zhromadnje spěwachu. Džakowano „Towaršnemu spěwnikej“ z rubriku „Ze słowjanskeho wukraja“ bě to tež tym móžno, kiž teksty tak derje njeznaja. Ukrainski ludowy spěw „Pidmanula, pidwjela“ sta so tak z hitom adwentneho wječora a so wospjet zaspěwa. Politika tu hižo rólu njehraješe, ale wjeselo nad zrozumenjom a zhromadnosću w spěwje. Wokomik hodowneje radosće wšě starosće a strachi přesahowaše. **Lubina Malinkowa**

Korlu Awgusta Kocora w Zahorju počesćili

Maćicarka Marka Cyžowa měješe swjedžensku narěč na počesćenju Korle Awgusta Kocora k jeho 200. narodninam 3. decembra při pomniku w Zahorju.

Foto: Domowina

Składnostnje 200. narodnin slawnego kantora, wučerja a komponista Korle Awgusta Kocora wotmě so sobotu, 3. decembra, čestne wopominanje w jeho ródnej wsi Zahorju. Při tamnišim pomniku, kotryž bě so před nimale sto lěta postajił, witaše předsyda Domowiny Dawid Statnik někotrych Serbow a Němcow kaž tež spěwarjow projektneho chóra. Pod nawodom cyrkwinshudźbnego direktora Friedemanna Böhme zanjese chór tři Kocorowe spěwy.

Wjesnjanosta přislušnjeje gmejny Budestecy, Markus Michauk, postrowi přitomnych. Wón skedźbni na to, zo je so serbstwo w gmejnje w dalokej měrje pozhubito, zo pak su někotre serbske sadženki, kotraž měli so kedźbliwje hladać. Počesćacy přednošk wo žiwjenju a wuznamje Korle Awgusta Kocora měješe Maćicarka Marka Cyžowa.

Předsyda Domowiny a županka Budyškeje župy Domowiny Hilža Mehrowa položištaž wěnc k pomnikej a člonka před-

Z kwětkami w serbskich barbach wupyšeny Kocorowy pomnik

Foto: Trudla Malinkowa

sydstwa Maćicy Serbskeje dr. Annett Brězanec połaži buket. Zhromadnje zaspěwachu přitomni serbsku hymnu.

Swjatočnosť při Kocorowym pomniku bě zdobom zakónčace zarjadowanje w jubilejnym lěće Zejlerja a Kocora. Na 30 zarjadowanjow wěnowaše so wopominanju 150. posmjertnin Handrija Zejlerja a 200. narodnin Korle Awgusta Kocora. Wjeršk běše spěwanski swjedžen serbskich chórow kónc oktobra w Budyskej „Krónje“.

Měrcin Wirth

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (4)

Ernst Bohabój Guda w Lubiju (hač do 1912)

Ernst Bohabój Guda (Ernst Fürchtegott Gude) narodži so 14. decembra 1840 jako syn wučerja Handrija Gudy na šuli w Komorowje pola Klukša. Bě to niski jednoposchodowy, ze słomu kryty tykowany domček, kotryž hižo dawno wjac njestjeji. Po wučbje pola nana přeńdže na gymnazij w Budyšinje. Tu bě sobustaw a městopředsyda serbskeho gymnazialneho towarstwa SSB. Wot lěta 1862 studowaše teologiju w Lipsku, hdžež skutkowaše tež jako člon a předsyda Łužiskeho předarskeho towarstwa. Po zakónčenju studija 1865 wosta jako wučer na 1. byrgarskej šuli w Lipsku.

W léce 1868 nastupi Ernst Bohabój Guda swoje přenje duchowne městno jako diakon a serbski předdar w Lubiju. Zdobom měješe zastojnstwo jastwoweho fararja přewzać. Dokelž běchu mjez jatymi stajnje tež Serbja, wyšnosť na tym wobsteješe, zo ma so serbski farar wo nich starać. Hižo štyri lěta pozdžišo, 1872, postupi w hirarchiji a sta so z archidiakonom, to rěka z druhim duchownym, w Lubiju. Wobchowa pak swoje nadawki při Serbskej cyrkwi, kotraž je tež jako Klósterska abo Janska cyrkej znata. Tele zastojnstwo zastawaše hač do swojeho wotchada na wuměnk 1912.

Hižo prjedy hač bě Guda 1868 do Lubija přišo, běchu we wosadze wo tym rozmyslowali, hač měli so při woteběracej ličbje Serbow serbske kemše scyta hišće dale wjesć. Lubijska serbska wosada ličeše tehdy něhdže 400 dušow, němska pak na džewjeć tysac. Hladajo na přewažnje serbsku wosadnu wjes Wolešnicu a na serbskich služownych w měsće rozsudžichu so tehdy za dalewjedženje serbskich kemšow. Z přichadom Gudy so postaji, zo maja so tute w dwutyždenskim turnusu kóždu přenju a třecu njedzela měsaca wotměwać.

Archidiakon Guda bě sobustaw Maćicy Serbskeje a Hłowneje konferency serbskich duchownych. 1880 přistupi nowozaloženemu Towarstwu pomocy studowacych Serbow. Jako so 1882 w Lubijskim hotelu „Wettiner Hof“ z wulkim wuspěchom serbski spěwanski swjedžen wotmě, dirigowany wot kantora Kocora z bliskich Ketic, Guda žadyn podžěl na tym njeměješe. 1893 přijimaše wjele gratulacijow k swojemu 25lětnemu zastojnskeju jubilej, mjez druhim wot Lubijskeje serbskeje wosady a wot Hłowneje konferency serbskich duchownych.

Zjawnu kedžbnosć zbudžichu serbske poměry w Lubijskeje wosadze, jako so w léce 1895 cyrkwinska wizitacija wotmě. Při tym tematizowaše serbski wizitator, farar Kubica z Bucek, zo so w Janskej cyrkwi žane serbske Bože wotkazanje njeswjeći a zo tam ani žane sudobja za to nimaja. Jeho kritice přizamknychu so Wolešenjo, kiž zapodachu peticiju z 42 podpismami, w kotrejž žadachu sej šěsć króc wob lěto serbske Bože blido w Janskej cyrkwi. Žadanju so wotpowědowaše a 1896 dósta cyrkej spowědne sudobja – keluch a kanu, tyzu a taler – ze serbskim napisom „Wot Serbow Lubijskeje wosady za Serbow 1896“.

Serbskosć Lubijskeje wosady dale a spěšnišo woteběraše. 1873 so posledni króc pačerske džěčo, jedne jeničke, jako serbske zapisa. W léce 1883 naličichu přerěznje 135 kemšerjow na serbskich Božich službach, w léce 1909 jenož hišće 37.

Hladajo na tute wuwice wobzamknychu w Lubiju, hdyž so farar Guda 1912 na wuměnk poda, jeho městno jako němske wupisac. Kaž husto w tajkich padach, hdyž so Serbam něšto zhubi, zběhachu so hłosy, kiž prisuwachu winu němskej wyšności.

Serbska cyrkej w Lubiju sluzi džensa jako „Kulturzentrum Johanniskirche Löbau“ kulturnym zaměram. Foto: Robert Malink

Ale tež tajcy, kiž wobstejnoscě lěpje znaju, so słowa jimachu:

„Je njeprawo, hdyž je so jemu (cyrkwinskemu radžičelej Rosenkranzej, T.M.) porokowało, zo njeby našim Serbam přecelnje zmysleny był. Zo so Lubijske duchowne městno njeje wjace móhlo jako serbske wupisac, jeho wina njeje, ale w tym leži, zo je tam jenož hišće jara mało Serbow. K temu je džě zo jich duchowne zastaranje přez bėrtklětnu spowědź a kemšenje starane. ... Serbja na mjezjach su sami zwjetša wina, dokelž mało na swoju narodnosć džerža, swoje džěci němske wočahnu a so hakle pozdže dopomnu, hdyž woni němsku mladosć po sebi widža, kotraž wjace wo serbsku rěč njerodži.“ (PB 4/1913)

Po wotchadze fararja Gudy na wuměnk přewza Hrodzišćanski farar Oswald Mrózak serbskorěčne zastaranje w Lubijskeje wosadze. Wot lěta 1912 hač do spočatka dwacetych lět jězdžeše štyri króc wob lěto do Lubija, zo by tam swjećił serbske kemše ze spowědzu. Poslednje so najskerje 1921 wotměchu. W NDRskim času wužiwaše so tamniša Serbska cyrkej jako sklad, džensa sluzi jako „Kulturzentrum Johanniskirche Löbau“ jenož hišće kulturnym zaměram.

Na wuměnk bydleše Ernst Bohabój Guda w Budyšinje. Tu zemře 10. měrca 1922 jako wudowc, zawostajo jednu džowku. Chowany bu na Budyskim Tucharju, „přewodžany tež wot jich wjele Serbow, kotrymž je z wulkej swěru přez te dołhe lěta swojeho žiwjenja sluził“. (PB 26.3.1922) Jeho posledni wotpočink tam džensa hižo zdžeržany njeje. **Trudla Malinkowa**

Lubijske spowědne sudobja z lěta 1896 ze serbskim napisom

Foto: Jürgen Maćij

Wuslědky swětowego zetkanja cyrkwjow diskutowali

Kak dale po swětowym zetkanju cyrkwjow w Karlsruhe? Tutemu prašenju wěnowaše so digitalne zetkanje pónđzelu, 28. nowembra 2022, na kotrymž so něhdže 170 wobdźělnikow z cyłjeje Němskeje wobdźěli. Zetkanje organizowali běchu bėrow swětowego zetkanja kaž tež z hromadźenstwom křesćanskich cyrkwjow w Němskeje.

W zawodnych słowach rysowaše bayerski biskop Heinrich Bedford-Strohm, kiž bu w Karlsruhe za noweho předsydu swětoweje rady cyrkwjow woleny, aktualnu situ-

aciju. Krizy na swěće so wězo tež w radže špiheluja. Runje hladajo na to pak je swětowa rada cyrkwjow wažne zetkawanišćo, wšako skići zwonka stata fungowacy forum. Po tym so we wšelakich krótkoimpulsach najwažniše temy zhromadźizny zjimachu. Mjez druhim rozprawješe Lubina Malinkowa wo zetkanju zastupjerjow indigenych ludow, kotřiž běchu w Karlsruhe wospjet swoje zľudanje wo zapadnym swěće zwuraznili. Přeco hišće ćerpja pod sćěwkami kolonializacije a zdźěla tež mi-

sionstwa. Aktualnje pak klimowa katastrofa žiwjenski rum mnohich ludow wosebje na juhu našeje zemje wohroža.

Na kóncu tři hodźinskeho zetkanja předstajichu so přenje konkretne projekty, kiž maja impulsy z Karlsruhe do přichoda njesc. Wo dalších krokach so na zetkanju diskutowaše, mjez druhim přemysluje so wo „Swětowej dekadze pokuty“. Tuta měła na to pokazać, zo mamy w bohatych krajach swoje žiwjenske wusměrjenje a wašnje změnić.

Lubina Malinkowa

Bernd Pittkunings počesceny

Na hrodze w Lubinje w Blóтах počescichu 8. decembra delnjoserbskeho pėsnjerja a poeta Bernda Pittkuningsa z Braniborskim krajnym Mytom Miny Witkojc 2022. Na swjatočnym zarjadowanju wobdźěli so nimo přiwuznych počesceneho wjele zastupnicow a zastupnikow serbskich towarstwow, gremijow a institucijow.

Myto Miny Witkojc spožča kraj Braniborska wot lěta 2018 za wurjadne wuko-

ny, inowatiwne nastorki a wosebite zasľužby wo naľožowanje, wužiwanje, posředkowanje a dalewuwiće delnjoserbskeje řeče. Z nim wuznamjeništaj so dotal Žyłowska pěstowarnja Mato Rizo (2018) a slawist Manfred Starosta (2020).

PB

Lawreatej Berndeje Pittkuningsej (naprawo) gratulowaše tež předsydu Domowiny Dawid Statnik.

Foto: Domowina/Judit Šoľćina

Biblija 2.0

Tute pomjenowanje smój sebi za naju předewzaće wumysľiľoj. Jeli zo někomu při čitanju scěhowacych linkow druhe mjeno do myslow stupa, budže namaj namjet witanj.

Je po naju měnjenju na času, zo prócowanja wo nowu hornjoserbsku ewangelisku bibliju k zaměrnemu dźěľu wjedu. Spóznajomnej stej we wokomiku scěhowacej směraj, kiž poručatej so za dokładniše přemyslowanje:

1. Z pomocu načasných techniskich móžnosćow jednoríše, bjezprohowe spřistupnjenje Božeho słowa za wšu serbsku młodźinu. Tež starym a bėdnym ma so na tute wašnje wjesele při sluchanju na Bože słowo wobradžeć.

2. Nowočišć noweje hornjoserbskeje ewangeliskeje biblije.

Zakład za wšě dalše kroki je Jakobowa biblija z lěta 1905. Serbski institut zhotowi a sposředkuje wot tuteje knihi rezultaty OCR wot kóždeje strony jako rzyzy tekst (UTF-8). Teksty jednotliwych stronow so awtomatisce předžěľaja (format, strana) a so logisce kombinuja. Přez to nastanje jedyn file za kóždy wotrězk (na př. jedyn dokument za jedne scěnje, list, knihu atd.). Tute dokumenty maja so derje zawěšćić a składować, ale tež kóždemu, kiž chce so z nimi zaběrać, přez link přistupne być. Za tutón zakładny zdónk datow dyrbjaj něchto zamoľwitosć njesc. Snano móže

SET abo wosadny zwjazk wo tym rozmyslować, šćo móhľ tutón nadawk přewzać.

Mjenowane files su zakłady za nastace noweje biblije. Zo by to wšitkim jasne byľo: Hač do nětka mamy składowane jako files (kiž pak su z tekstowym programom wobdžěľajomne) staru Jakobowu bibliju w starym prawopisu, ale z ľačonskimi pismikami.

Zo by z tutej hromady datow nowe wudaće biblije nastać móhľo, ma so cyľy tekst słowo po słowje prawopisnje a dalkoľ trjeba tež po gramatice korigować. Tež hdyž móže so tute dźěľo zdźěľa z pomocu wosebje zhotowjeneho programa wukonjeć, žada sej wjele prócy, transformaciju w cyľym teksće biblije přewjesć.

Naju próstwa dže na tutym městnje na wšitkich na tajkim nadawku zajimowanych Serbow, wobdžěľanje někotrych stronow přewzać. Je wotpohladane, nadawk za cyľu bibliju do šěrokosće wjesć a z tym po móžnosći wjele ludźi k aktiwnej zaběrje z bibliskimi tekstami pohnuwać. Prjedy pak hač so z tym započina, ma so derje přemysleny dźěľowy porjad nastajić, zo by z rozkuskowanych tekstow zaso cyľk nastal. Tehorunja ma so derje přemysľić a rozsudzić, hač so hižo w běhu časa wobdžěľane teksty hnydom wužiwaja a so do cyľka zadžěľaja abo hač měľ so najprjedy jednotny tekst na samsnym řečnym schodźenku nadžěľać. Rada filologow a teologow je tu trěbna.

Přenje kročele, kiž maja so młodostnym při zaběrje z bibliju poskićeć, su:

1. Čitanje wubranych tekstow wot jedneje DVD sej wobhladać (tež za starych ludźi);
2. te same teksty přez šmóratko ze sluchatkami sluchać;
3. z pomocu šmóratka tute teksty přez autoradio sluchać (přez bluetooth zwjazane);
4. cyľa biblija ma kóždemu w dzensnišim pismje, prawopisu a słowoskłodže přez šmóratko abo ličak jako web-strona abo přez download přistupna być.

Najnaročniše dźěľo budže přewjedjenje korektur. Metodika při přewjedźenju korektur měła so potom postajić. hdyž přenje transformowane teksty předleža. Korigowana wersija by so po naju měnjenju za realizaciju dypkow 1–4 hodžala. Za nowowudaće serbskeje biblije (dyk 2 horjeka) – po naju měnjenju měła to ekumeniska być – su zawěsće tež změny ze stejišća teologow trěbne. Nječujemoj so kompetentnaj, wo tym nadrobnišo rozmyslować. Započinać pak chcemoj w lěće 2023 z nahrawanjom čitanja „Scěnje po swjatym Mateju“ (LND 1960), zhotowjenjom jedneje DVD a móžnosću wotkłodowanja řečanego teksta do syće. Tež za to wšu poskićenu podpěru radľubje witanjom.

Smój wćipnaj na waše ideje a přispomjenja. Móžeće je w Pomhaj Bóh wozjewić abo namaj wosobinsce zdžěľić (post@f-schneider-hv.de, arnd.sobe@t-online.de).

**Friedhard Krawc
Arnd Zoba**

Powěšće

Rakecy. Na druhej adwentnej njedzeli, 4. decembra, zaklinča w Rakečanskej cyrkwi Delnjoserbska hodowna kantata z pjera Oksany Weingardt a Bernda Pittkunningsa. Zanjiesli su twórbu před něhdže 70 připošlucharjami chór Łužyca zhromadnje z chórom a solistami SLA. Tydžeń pozdžišo bě dalše předstajenje kantaty w Slepjanskim kulturnym centrumje. W Delnjeje Łužicy zaklinča wona na njedzelomaj přenjeho a štwórtého adwenta w cyrkwjomaj w Tšupcu a Picnju.

Budyšin. Prawidłownje přeprašuje Staroměšćanske towarstwo zhromadnje z archiwnym zwjazkom na přednoški w Budyskim měšćanskim archiwje. Posledni, 6. decembra, bě Korli Awgustej Kocorej składnost-

nje jeho 200. narodnin wěnowany. Měrko Šořta poda informacije wo jeho žiwjenju a předstaji na zakładze wurězkow z tehdyšich nowin, kak so něhdy serbske spěwanske swjedženje přewjedžechu. Přednošk wobrubu dujerska skupina Consonare pod nawodom Evelyn Fiebiger. Připošlucharjo, kiž na tutym wječorku přeni raz wo Kocorowym tworjenju zhonichu, wuprajichu so zahorjeni wo rjanej hudźbje.

Budyšin. Po dwulětnjej přestawce korony dla móžeše 1. serbska kulturna brigada Budyskeho Serbskeho gymnazija sobotu do třećeho adwenta zaso swój tradicionalny dohodowny koncert wuhotować. W minjenych lětach stajnje w Michałskej, wotmě so koncert 10. decembra 2022 přeni króć w Marje Marćineje cyrkwi. W potnje wobsadženym Božim domje zanjesechu chór a młodži solisća z Prahi zhromadnje z orchestrom SLA pod nawodom dirigenta

Adwentny koncert chóra Serbskeho gymnazija pod nawodom dirigenta Friedemanna Böhme w Marje Marćineje cyrkwi w Budyšinje

Foto: Hanka Šěnc

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement plaći 8 eurow.

Friedemanna Böhme česku „Hodownu missu“ Jakuba Jana Ryby. Za wurjadne wumělske dožiwinjenje so wjacore sta wopytowarjow z mócnym přikleskom džakowaše. Postrow a duchowne słowo posrědkowa sup. n. w. Jan Malink.

Dary

W nowemburu je so dariło za nowy spěwnik 50 eurow a za Pomhaj Bóh 32 eurow a 7 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, 31. januara 1873, zemře farar **dr. Jan Nowotny** w Sprjejcach. Wón

pochadžeše z Českeje, hdžež bě so 1815 w městačku Skuteču (Skutsch) do katolskeje swójby šewskeho mištra a měšćanosty narodžił. Studowaše teologiju w Praze a we Wienje a bu 1841 w Hradec Králové (Königgrätz) na měšnika wuswjećeny. Po tym bě měšnik při kejžorskim dworje we Wienje a promowowaše na doktora teologije. Wot 1848 kurator w Dvůr Králové (Königinhof) spuści měšnistwo a přestupi 1851 do ewangelskeje cyrkwyje. Pola fararja Jana Łahody w Chołmje nawukny serbsčinu a přihotowaše so na farske zastojnstwo w Serbach. Wosadny farar bě wot 1851 w Hóznicy a wot 1860 hač do swojeje smjerće w Sprjejcach. Připódlá hišće na duchownym polu džětaše, přeloži spisy Husa a Komenskeho do němčiny a bě sobustaw Hornjołužiskeje towaršnosće wědomosćow w Zhorjelcu. 1867 poskićichu jemu profesuru słowjanskich rěčow na Wróclawskej uniwersiće, kotruž wotpokaža. Woženjeny bě z Augustinu rodž. Porsche, džowku fabrikskeho wobsedzerja z Dvůr Králové, kotraž krótko do kwasa do ewangelskeje cyrkwyje přestupi. Z mandželstwa wuńdžechu džěći Lubinka, Wlasta, Radosław, Růženka, Milka a Maria. Čežki wosud potrjechi swójbu, jako mać 40lětna 1872 zemře a krótko po tym 1873 tež nan. Wo wosyroćene džěći staraše so Hodžijiski farar Jaroměr Hendrich Imiš. T.M.

Přeprašujemy

- 08.01. 1. njedzela po Třoch kralach**
14.30 ekumeniski nyšpor w cyrkwi Našeje lubeje knjenje w Budyšinje (sup. Rummel, farar Scapan)
- 10.00** Serbsko-němske kemše z ukrajskeje hudźbu w Žylowje
- 12.00** nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Rummel)
- 15.01. 2. njedzela po Třoch kralach**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)
- 16.01. pónđzela**
16.30 zhromadžizna w Serbskim wosadnym zetkanišću w Chmjelowje
- 19.01. štwórtk**
18.30 Bjesada na farje w Bukcach
- 21.01. sobota**
09.30 sobustawska zhromadžizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Hodžiju na kantoraće
- 22.01. 3. njedzela po Třoch kralach**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 05.02. poslednja njedzela po Třoch kralach**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)